

N:o 73.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 18 Maj 1871.
— — — — Andra Kammaren den 18 — —

Riksdagens underdåniga skrifvelse om förändrade föreskrifter rörande skyldighet att deltaga i kostnaden för anskaffande och underhåll af rum för folkskolan.

(Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 1) Utlåtande N:o 20 och Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6.)

S. A. K.

Stadgan om folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842 innehåller i § 3, sådan denna § lyder uti Kongl. Kungörelsen den 29 Maj 1850, att hvarje skoldistrikt åligger anskaffa och underhålla tjenliga rum för de folkskolor, som inom samma distrikt finnas eller blifva inrättade; att kostnaden härför, der ej annorlunda öfverenskommes, skall af alla inom distriktet boende utgöras efter de grunder, som inom orten följas i fråga om kyrkobyggnad, utan afseende å den befrielse från sådan byggnad, som efter privilegier och särskilda stadganden i vissa fall eger rum; äfvensom att verk och inrättningar, som äro från kyrkobyggnad befriade, i kostnaden för skolhus, så vidt den efter hemmantal utgår, böra deltaga i mån af den rösträtt dem vid sockenstämma i jemförelse med hemman tillkommer; hvarjemte uti 26 Kapitlet 1 § Byggnings-Balken stadgas, att alla

som i socknen bo, skola kyrka bygga och uppehålla, och hvad dertill hörer: såsom klockstapel, kyrkomur, sockenstuga och fattigstuga, dertill byggningsvirke, körslor och annan kostnad utgöres efter hemmantalet och dagsverken efter matlagen.

Hvad det sistnämnda åliggandet beträffar, hafva Rikets Ständer uti underdånig skrifvelse den 20 Juni 1866 anhållit, det Eders Kongl. Maj:tsäcktes låta utarbета och till då påföljande Riksdag meddela förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer, äfvensom af sockenstuga och fattigstuga, att dessa åligganden blefve för medlemmarne af kommunen, efter billiga grunder, gemensamma.

De skäl Rikets Ständer för denna underdåniga anhållan anförde voro följande:

»Hemmantalet utgör ej numera antaglig mätare af en jordbruksfastighets värde och följaktligen ej heller af den andel i allmänna utskylder, fastigheter billigtvis bör tillkomma, likasom dagsverksskyldighetens fördelning efter matlag är obillig derutinnan, att den fattige får utgöra lika många dagsverken som den i ekonomiskt hänseende bättre lottade. Vidare och då, såsom vanligen sker, kyrkobyggnaden verkställes medelst entreprenad, kan ej med visshet utredas, huru stor del af entreprenadsumman, som belöper på den ena eller andra fördelningsgrunden. Slutligen hafva qvarnverk, hvilkas deltagande i kyrkobyggnader beräknats efter beloppet af åsatta räntan, blifvit från sådan ränta befriade, och en mängd fabriker hafva uppstått, som icke uti lagen äro upptagna bland de byggnadsskyldige, men enligt dess anda böra dertill hänföras. Att åter göra byggnadsskyldigheten till ett kommunalbesvär och sålunda låta hvarje person vidkännas detsamma, i den mån han i allmänhet deltagar i utskylderna till kommunen, skulle säkerligen ej utgöra en tillfredsställande lösning af frågan. Kommunalförfattningarne, ännu nya och i behof af åtskilliga jemkningar, skulle, i fråga om sådana skyldigheter som, en gång fullgjorda, först efter en lång tids förlopp återkomma och härigenom blifva då så mycket mera tryckande, icke kunna vinna full tillämpning, utan att för mången förorsaka öfverdrifna kostnader. Betraktar man blott förhållandet med embets- och tjänstemän, hvilka icke kunna fritt välja sin boningsort och ofta endast en jemförelsevis kort tid bo inom samma församling, finnes lätt, huru obilligt det vore, om de vid förefallande kyrkobyggnad skulle deri deltaga för sin lön i samma förhållande som fastighetsegare för sin fastighet.»

Hvad sålunda anförts för att visa behovet af en förändring i grunderna för deltagande i byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer, har Riksdagen ansett ega full tillämplighet i fråga om anskaffande

och underhåll af tjenliga lokaler för folkskolan, för så vidt samma grunder för närvarande äro för begge gemensamma. Härtill kommer att, då verk och inrättningar, som äro från kyrkobyggnad befriade, enligt ofvan åberopade nådiga kungörelse, böra i skolhusbyggnad deltaga efter en särskild grund, eller rösträtt vid sockenstämma, men enär sådan stämma numera icke eger rum, tvekan alltså om tillämpligheten af denna grund måste uppstå; och då uppförande af folkskolebyggnader, åtminstone sådana af större omfång och medförande betydligare kostnader, först under de sednare årtiondena ifrågakommit såsom ett kommunalt besvär och således icke utgör någon af ålder vissa fastigheter eller samhällsklasser särskildt åliggande tunga, har Riksdagen, med anledning af de i detta ämne väckta förslag, ansett en billig jemkning af nu gällande grunder för deltagande i detta besvär ej böra möta några väsentliga betänkligheter eller svårigheter.

Med stöd af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen i underdå-nighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till Riksdagen meddela nådigt förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af skolhus, att dessa åligganden blifva för medlemmarne af kommunen efter billiga grunder gemensamma.

Riksdagen framhårdar etc.

Stockholm den 18 Maj 1871.